

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Прев 358/2022
23.05.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранка Станића, председника већа, Татјане Миљуш и Мирјане Андријашевић, чланова већа, у парници по тужби тужиоца АА, предузетника, СЗР „Фарма за узгој живине и производњу конзумних јаја и аутопревозник АА“ из ..., чији је пуномоћник Драган Живковић, адвокат у ..., против туженог Оператор дистрибутивног система „ЕПС Дистрибуција“ ДОО Београд сада „Електродистрибуција Србије“ ДОО Београд, Огранак „Електродистрибуција Ваљево“, Ваљево, чији је пуномоћник Немања Влчек, адвокат у ..., ради накнаде штете, вредност предмета спора 20.783.358,73 динара, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда 4Пж 4168/20 од 23.09.2021. године, у седници већа одржаној 23.05.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

Ревизија тужиоца се **ДЕЛИМИЧНО УСВАЈА, ПРЕИНАЧУЈУ СЕ** пресуда Привредног апелационог суда 4Пж 4168/20 од 23.09.2021. године и пресуда Привредног суда у Ваљеву П 14/20 од 10.07.2020. године тако што се **ОБАВЕЗУЈЕ** тужени Оператор дистрибутивног система „ЕПС Дистрибуција“ ДОО Београд сада „Електродистрибуција Србије“ ДОО Београд, Огранак „Електродистрибуција Ваљево“, Ваљево да тужиоцу АА, предузетнику, СЗР „Фарма за узгој живине и производњу конзумних јаја и аутопревозник АА“ из ... на име накнаде материјалне штете исплати износ од 10.391.679,36 динара са законском затезном каматом од 10.07.2020. године до исплате и да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 715.282,00 динара, у року од 8 дана од дана достављања преписа пресуде,

док се **ОДБИЈА** ревизија у делу којим се побија пресуда Привредног апелационог суда 4Пж 4168/20 од 23.09.2021. године у делу којим је потврђена пресуда Привредног суда у Ваљеву П 14/20 од 10.07.2020. године у одбијајућем делу за тужбени захтев за накнаду материјалне штете преко износа од 10.391.679,36 динара, за износ од 10.391.679,36 динара са законском затезном каматом на тај износ од 28.08.2015. године до исплате и за законску затезну камату на досуђени износ од 10.391.679,36 динара почев од 28.08.2015. године до 09.07.2020. године, као неоснована.

Образложење

Привредни апелациони суд је донео пресуду 4Пж 4168/20 дана 23.09.2021. године којом је одбио жалбу тужиоца као неосновану и потврдио пресуду Привредног суда у Ваљево П 14/20 од 10.07.2020. године којом је одбијен прецизирани тужбени захтев тужиоца да се тужени обавезе да тужиоцу плати на име накнаде материјалне штете износ од 20.783.358,73 динара са законском затезном каматом почев од 28.08.2015. године до исплате, као неоснован и обавезан тужилац да туженом на име накнаде парничних трошкова плати износ од 470.516,00 динара. Одбијен је захтев тужиоца за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против наведене другостепене пресуде је благовремену и дозвољену ревизију изјавио тужилац, којом пресуду побија због битне повреде одредаба парничног поступка и због погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану пресуду по одредбама члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/2011...18/2020) и закључио да је ревизија делимично основана.

Побијана пресуда је донета без битних повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, те без битних повреда одредаба парничног поступка на коју ревизијом указује тужилац, с обзиром да се одредбе Закона о парничном поступку о терету доказивања и слободној оцени доказа тичу поступања првостепеног суда, који је утврдио чињенично стање на коме су пресуде засноване, те није дозвољен ревизијски разлог по одредбама члана 407. Закона о парничном поступку.

Ревизија тужиоца је делимично основана, у односу на правноснажну одлуку о главном захтеву и припадајућим законским затезним каматама, јер је на основу утврђеног чињеничног стања одлука делом донета погрешном применом материјалног права.

Према утврђеном чињеничном стању, дошло је до угинућа живине на фарми тужиоца, у ноћи између 11.12. и 12.12.2014. године, услед топлотног удара до кога је дошло због престанка рада вентилације, што је последица нестанка електричне енергије. Приликом издавања одобрења тужиоцу за прикључак на дистрибутивни систем, 2010. године, као услов тужени је навео да тужилац угради дизел електрични агрегат за напајање електричних трошила која, у случају квара на електроенергетским објектима испоручиоца, не смеју остати без електричне енергије, обезбеди аутоматиком агрегата да мрежа у агрегат директно или преко инсталација потрошача не дођу у електричну везу. У конкретном случају, дошло је до квара на унутрашњим инсталацијама тужиоца. Првостепени суд није прихватио као сигуран, уверљив и поуздан налаз вештака у погледу чињенице шта је узрок прегоривања опреме електричних инсталација тужиоца. Наиме, у налазу датом у поступку обезбеђења доказа, вештак је навео да не може извести никакав закључак. Затим, у основном налазу наводи да би пренапон могао бити узрок у ситуацији да се догађај десио 12.12.2014. године приликом извођења радова на далеководу од стране туженог, док се не изјашњава конкретно у погледу догађаја у ноћи између 11. и 12.12.2014. године. У допунском налазу навео је да се није бавио питањем да ли непрописно изведен прикључак у ТС може бити узрок страдања опреме. У исказима датим на рочиштима, вештак је изјавио да је основни узрок хаварије код тужиоца пренапон, до кога може доћи из више разлога, па судови закључују да је у конкретном случају разлог због кога

је дошло до пренапона неутврђен. На основу утврђења да у спорном периоду није пријављен ниједан случај прегоревања урџаја, да чак ни тужилац није пријавио туженом нити нестанак струје, нити квар на својим инсталацијама, а поправку је извршио сам, затим да је тужилац изјавио да је пре одласка на спавање у ноћи 11.12. до 12.12.2014. године стање било нормално, агрегат је остао да ради, да би у току ноћи престао да ради због чега је дошло до гушења живине, и да тужилац није имао дежурног радника, да је услед прегоревања опреме којом се управља старт агрегата онемогућено укључење агрегата у аутоматском раду и агрегата у ручном раду, али да је сам тужилац истог дана упалио ручни агрегат и то пре него што је оспособљена главна склопка, и пре поправке која је вршена 13. и 14.12.2014. године, првостепени суд закључује да је тужилац могао да оспособи ручни агрегат и током ноћи да је имао дежурног радника који би надгледао фарму. Тиме би се спречио настанак штете – угинуће живине. Према налазу вештака Мирослава Благојевића који је првостепени суд прихватио, утврђено је да је директна штета настала услед угинућа кокошака у износу од 20.783.358,73 динара. Првостепени суд сматра да је тужилац пропустио да поступа посебном пажњом када је реч о обезбеђењу услова за узгој живине и да обезбеди алтернативни извор напајања и непрекидан надзор, нарочито што је општепозната чињеница да у сеоском подручју долази до честог прекида у снабдевању електричном енергијом, и да тужени не може бити одговоран за радње које је пропустио сам тужилац у обављању своје делатности.

Другостепени суд прихвата закључке првостепеног суда. Резимира да је тачно да је покретање агрегата у објекту тужиоца, у аутоматском и у ручном раду, везано за електроопрему којом се управља агрегатом, као и за опрему где је смештен алармни систем, али да није доказано да је узрок страдања те опреме пренапон, нити кратки спој због неадекватног прикључења тужиоцеве електроинсталације, те да делатност туженог није узрок штете у виду угинућа живине тужиоца. Није доказано да је узрок квара на унутрашњој инсталацији тужиоца у радњама туженог. Тужилац није благовремено активирао ручни агрегат, а могао га је активирати и раније, чим је дошло до прекида у снабдевању електричном енергијом, те је за саму штету одговоран сам тужилац. Тужилац није обезбедио алтернативни извор за рад вентилације, што је био дужан сходно решењу туженог од 16.07.2010. године.

То су разлози због којих нижестепени судови одбијају тужбени захтев.

Међутим, одлука о одбијању тужбеног захтева у целости, донета је погрешном применом одредбе члана 173. Закона о облигационим односима, на коју се и нижестепени судови позивају. Одредбом члана 173. Закона о облигационим односима одређено је да штета настала у вези са опасном ствари, односно опасном делатношћу сматра се да потиче од те ствари, односно делатности, изузев ако се докаже да оне нису биле узрок штете. У конкретном случају дошло је до квара на унутрашњој електроинсталацији у објекту тужиоца, тачније прегоревања опреме електричних инсталација тужиоца. Последица прегоревања опреме је нестанак електричне енергије у објекту тужиоца. Опрема тужиоца је прикључена на дистрибутивни систем којим управља тужени, по условима које је прописао тужени решењем од 16.07.2010. године. Дистрибуирање електричне енергије далеководима у условима када долази до честог прекида у снабдевању електричном енергијом, може се сматрати опасном делатношћу, па тако и дистрибуирана електрична енергија опасном ствари, у смислу одредбе члана 173. Закона о облигационим односима. Тиме, штета у виду прегоревања опреме

електричних инсталација тужиоца, прикључених на дистрибутивни систем туженог, се сматра да потиче од те опасне делатности и опасне ствари туженог, па без обзира да ли је конкретан узрок у пренапону или у начину на који је изведен прикључак тужиоца на дистрибутивни систем туженог. Битно је да није доказано да је други узрок квара на инсталацијама тужиоца, изван дистрибутивног система и електричне енергије коју је испоручивао тужени, односно битно је да није доказано да дистрибутиван систем туженог и електрична енергија коју је испоручивао нису узрок оштећења тужиоцевих унутрашњих инсталација.

Према одредби члана 174. Закона о облигационим односима за штету од опасне ствари одговара њен ималац, а за штету од опасне делатности одговара лице које се њом бави. Дакле, за штету насталу кваром на унутрашњим инсталацијама тужиоца код претпоставке узрочности која није оборена одговара тужени као ималац дистрибутивног система и електричне енергије која је кроз тај дистрибутивни систем испоручивана до унутрашње инсталације тужиоца.

Испуњеност услова за прикључење на дистрибутивну мрежу је одредио сам тужени, па код чињенице да тужилац јесте био прикључен на дистрибутивни систем туженог, произилази да је такво прикључење одобрио тужени.

Утврђено је да је услед преговарања опреме електричних инсталација тужиоца дошло до нестанка електричне енергије у објекту тужиоца и престанка рада вентилације, због чега је дошло до угинућа живине у објекту тужиоца. Нижестепени судови су одлуку о одбијању тужбеног захтева за накнаду штете у виду угинућа живине на фарми тужиоца у ноћи између 11.12. и 12.12.2014. године засновали на закључку да је на тужиоцу било да благовремено активира агрегат, као супсидијерни извор снабдевања електричном енергијом, иако је покретање агрегата и у аутоматском и у ручном раду везано за електроопрему којом се управља агрегатом, као и за опрему где је смештен алармни систем, и на закључку да је то тужилац могао да учини чим је дошло до прекида у снабдевању електричном енергијом, који закључак изводе из исказа тужиоца да је активирао агрегат пре него што је отклонио кварове на изгорелој опреми, чак истог дана. Закључак је да је тужилац пропустио да предузме све потребне мере ради обезбеђења да дође до укључења агрегата и одговарајуће вентилације у његовој фарми, на шта је био обавезан и по решењу туженог о одобрењу за прикључења на електромрежу од 16.07.2010. године.

Ревизијски суд налази да је на описани начин узрок настале штете у прегоревачу електричне инсталације која је у вези са дистрибуцијом електричне енергије од стране туженог, али и у пропустима тужиоца.

Према одредби члана 192. Закона о облигационим односима, оштећеник који је допринео да штета настане или да буде већа него што би иначе била, има право само на сразмерно смањену накнаду.

Ревизијски суд оцењује да у околности да тужилац није благовремено активирао ручни агрегат, а условима туженог је био обавезан да угради дизел електрични агрегат за напајање електричних трошила која, у случају квара на електроенергетским објектима испоручиоца, не смеју остати без електричне енергије, и да обезбеди аутоматиком агрегата да мрежа и агрегат директно или преко инсталација потрошача не дођу у електричну везу, стоји основ одговорности тужиоца за настанак штете.

Код таквог стања ствари, када није доказано да је узрок прегоривања инсталације ван везе са дистрибутивним системом тужиоца и испоруком електричне енергије у инсталације тужиоца, али је доказано и то да би тужилац могао благовремено и ефикасно активирати алтернативни систем напајања електричном енергијом и поред прегоривања опреме којом се управља старт агрегата у ручном раду, тако да спречи угинуће живине, да је за то обезбедио потребне услове, стоји одговорност и тужиоца и туженог за штетну последицу.

Одговорност туженог заснована је и на одредби члана 135. Закона о енергетици („Службени гласник РС“ бр.145/2014), којим је прописано да је оператор дистрибутивног система електричне енергије одговоран за сигуран, поуздан и безбедан рад дистрибутивног система и квалитет испоруке електричне енергије, изградњу прикључка корисника дистрибутивног система и утврђивање техничко технолошких услова за прикључење и повезивање електроенергетских објеката, уређаја и постројења у јединствен систем. Према тој одредби, одговорност туженог је и за квалитет електричне енергије у условима честог прекида у снабдевању електричном енергијом и за изградњу прикључка корисника дистрибутивног система, у условима када постоји сумња на исправност и стање изведеног прикључка у трафо станици на коју је прикључен тужилац, и за утврђивање техничко технолошких услова за прикључење и повезивање објекта тужиоца за дистрибутивни систем. Одговорност тужиоца је заснована на пропуштању да обезбеди прописане и потребне услове за алтернативно напајање и рад вентилационе инсталације и њено благовремено укључење, у смислу наведене одредбе члана 192. ЗОО. Стога је закључак да су парничне странке подједнако одговорне за насталу штету.

Код изнетог закључка и утврђене чињенице о висини настале штете због угинућа живине од стране првостепеног суда у износу од 20.783.358,73 динара, преиначене су пресуде, на основу одредбе члана 416. став 1. Закона о парничном поступку и обавезан је тужени да тужиоцу накнади материјалну штету у половини, односно у износу од 10.396.679,36 динара, са законском затезном каматом од дана првостепеног пресуђења 10.07.2020. године до исплате по одредби члана 189. став 2. Закона о облигационим односима.

Одлука о одбијању тужбеног захтева за износ до траженог од 20.783.358,73 динара са законским затезним каматама и за законске затезне камате на досуђени износ на име накнаде материјалне штете за период од 28.08.2015. године до 10.07.2020. године, правилна је, код изнетог закључка о доприносу за настанак штете и јер се према одредби члана 189. став 2. Закона о облигационим односима висина накнаде штете одређује према ценама у време пресуђења, па нема основа за досуђење затезне камате на исти износ за период пре пресуђења. У односу на то пресуђење одбијена је ревизија, као неоснована, применом члана 414. Закона о парничном поступку.

Одлука о трошковима целог поступка донета је применом одредбе члана 165. став 2. Закона о парничном поступку, на основу опредељеног захтева тужиоца, према успеху у парници, по одредбама члана 153. и 154. Закона о парничном поступку, важеће Адвокатске Тарифе и Закона о судским таксама, тако што је обавезан тужени да тужиоцу накнади трошкове целог поступка, и то половину износа који би тужиоцу припао да је у целости успео у спору. Тужиоцу би припали износи од по 37.500,00 динара за састав тужбе и поднесака од 03.08.2016., 14.11.2016., за састав жалбе

60.000,00 динара, по 39.000,00 динара за приступ на рочишта одржана 12.01.2016., 23.02.2016., 31.03.2016., 05.07.2016., 26.07.2016., 15.09.2016., 01.11.2016., 01.12.2016., 21.02.2017., 16.03.2017., 25.04.2017., 30.05.2017., 18.02.2020., 10.07.2020., 20.250,00 динара за приступ на рочиште 07.06.2016., које није одржано, на име трошкова вештачења 20.000,00 динара и 24.000,00 динара, на име трошкова судских такси за тужбу 354.297,00 динара, за таксу за жалбу на првостепену пресуду 353.517,00 динара, укупно 1.430.564,00 динара. Половина тог износа је 715.282,00 динара, те је на исплату тог износа обавезан тужени, као на адекватну накнаду трошкова поступка тужиоцу.

**Председник већа - судија
Бранко Станић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић